

Опитування Американської торговельної палати в Україні щодо

СТРАХУВАННЯ ВОЄННИХ РИЗИКІВ

Червень 2023

AON
Empower Results®

 MIGA | Multilateral Investment
Guarantee Agency
WORLD BANK GROUP

wtw

ACC

1992 ★ 30 ★ 2022
YEARS

IN UKRAINE

AMERICAN CHAMBER
OF COMMERCE

Ми вдячні тим, хто приділив час, щоб відповісти на запитання та надати коментарі до опитування Американської торговельної палати в Україні щодо страхування воєнних ризиків. Опитування залучило представників різних секторів, географічних локацій та продемонструвало інтерес до теми на вищому рівні. Майже 70% від усіх респондентів - це топ-менеджери компаній, що працюють в таких галузях як сільське господарство, банківські та фінансові послуги, роздрібна та оптова торгівля, гірничо-металургійна промисловість, транспорт, надання професійних послуг та інших.

Україна опинилася в новій реальності після початку повномасштабного російського вторгнення. Вплив війни на діяльність компаній в Україні був і продовжує бути відчутним. До 24 лютого 2022 року лише 21% компаній були застраховані на випадок воєнної загрози. З початком повномасштабної війни страхування 22% учасників опитування було припинене та/або існуюче страхове покриття було значно обмежене. Під час війни члени Палати зазнали різноманітних втрат, таких як тілесні ушкодження персоналу, пошкодження майна та припинення діяльності компанії, вимушене залишення та захоплення майна російськими військовими, нездатність конвертувати та переказувати кошти, зірвані контракти. Діапазон збитків, понесених підприємствами респондентів, коливався від 50 000 доларів США до понад 20 мільйонів доларів США. До моменту поновлення покриття на наступний страховий період лише 59% продовжили свої поліси, причому лише трохи більше половини респондентів були задоволені новими умовами.

Як показали відповіді респондентів, будь то безпосередні наслідки пошкодження майна, вимушене припинення діяльності або порушення ланцюгів постачання, пом'якшення довгострокового впливу на кінцевий результат вимагатиме зробити переоцінку бізнес-практик та інвестиційних стратегій. Оскільки основна увага неминуче зосереджується на страхуванні, у фокусі знаходяться положення про форс-мажор та виключення, пов'язані з воєнними діями. Однак наразі страхове покриття, яке відшкодовує збитки, завдані внаслідок війни, було виключено з традиційних полісів страхування майна, незалежно від того, чи їх придбано в Україні чи у міжнародних страхових компаній.

Наразі на урядових і бізнес-рівнях ведеться дискусія про способи забезпечити інвестиції у відбудову України, щоб виробити життєздатне рішення для цього безпрецедентного завдання. Складність ситуації в поєднанні з масштабом нинішніх руйнувань (а вони все ще тривають) і довгостроковими діями щодо реконструкції та фінансової підтримки вимагає від різних гравців враховувати такі фактори як відновлення геополітичної безпеки, яка забезпечить довгострокову стабільність і безпеку для регіону, міжнародні механізми швидкого реагування на можливе погіршення безпекової ситуації, включаючи швидку та потужну військову відповідь на збройну агресію, фінансову довгострокову підтримку зусиль з вирішення питань, пов'язаних з антикорупційною, антимонопольною, податковою та іншими демократичними реформами, встановленням верховенства права тощо. Взяття до уваги цих факторів дозволить приватним і квазідержавним страховим компаніям запропонувати доступне страхування від політичного насильства та політичних ризиків.

Страхування від політичного насильства порівнянні зі страхуванням від політичних ризиків

З цієї причини важливо розуміти, яке страхове покриття стоїть за пакетами, відомими як «страхування політичного насильства» та «страхування політичних ризиків». Пакет «страхування політичного насильства» можна придбати як окремо, так і як частину полісу страхування політичних ризиків.

Покриття політичного насильства, як правило, не підлягає скасуванню та покриває майнову шкоду та збитки, пов'язані з припиненням діяльності через війну, громадські заворушення і тероризм. Така політика може навіть захистити компанію від непередбачених ризиків, наприклад, від впливу на бізнес втрати сторонніх постачальників.

Не дивлячись на відносну широту захисту, що пропонується у страхуванні політичного насильства, страховики часто застосовують різні визначення ризиків, що покриваються. Що стосується тероризму, наприклад, деякі андеррайтери можуть вимагати, щоб атака мала чіткий політичний, релігійний чи ідеологічний мотив, тоді як інші можуть прийняти ширшу позицію на основі способи нападу. Чітке розуміння особливостей придбаного покриття має вирішальне значення для ризик-менеджерів для визначення найбільш ефективної стратегії висування вимог за цими контрактами. Наразі український і міжнародний приватні ринки утримуються від надання таких покриттів, однак слід продовжувати тестувати ринок, пояснюючи індивідуальну природу бізнесу, географію та цінності. Ці фактори можуть переконати андеррайтерів щодо рівня ризику. Крім того, з надходженням більшої кількості боєприпасів до Збройних Сил України від міжнародних союзників та їх успішного застосування проти ворога на полі бою зростатиме довіра страховиків, і врешті-решт вони прийдуть до більш позитивних рішень щодо надання страхового покриття.

Окрім фізичної шкоди майну та переривання бізнесу внаслідок політичного насильства, компанії, що працюють в Україні, стикаються з кількома іншими політичними небезпеками, які стали предметом уваги під час цієї кризи. Страхування політичних ризиків покриває ці додаткові ризики (плюс політичне насильство). Наприклад, майно компанії в Україні може не зазнати фізичних пошкоджень, але може виникнути потреба покинути місцезнаходження або активи на території всієї країни («вимушене залишення») через ситуацію з безпекою, в якій компанії не в змозі продовжувати роботу.

Страхування політичних ризиків, як правило, охоплює не лише акти експропріації «країною перебування», але також поширюється на покриття примусових відчужень, якщо країна постійного проживання страхувальника вимагає від нього продажу акцій, неможливо конвертувати або репатріювати кошти, експортувати чи імпортувати товари або матеріальні активи до або з приймаючої країни, а також понесені та невідшкодовані витрати, пов'язані зі зривом продажів або інвестиційних контрактів. Таким чином, покриття політичних ризиків, як правило, є більш комплексним за своїм обсягом і, хоча воно зазвичай дорожче, ніж покриття політичного насильства, саме воно забезпечує захист від дій урядів, які можуть постійно впливати на довгострокову стратегію компанії.

Інтерпретації результатів опитування

Ключовою характеристикою полісів страхування від політичних ризиків є те, що вони, як правило, є багаторічними програмами з періодами страхування, які часто тривають, від 3 до 20 років. Покриття не можна скасувати протягом усього цього періоду, і андеррайтери не можуть збільшити ставку, що забезпечує інвестору стабільність покриття протягом цього часу.

У нинішніх умовах для компаній, які можуть зазнати збитків у небезпечних регіонах, життєво важливо приділяти особливу увагу положенням про повідомлення про претензії у своїх страхових полісах. Більшість контрактів щодо політичного насильства та політичних ризиків матимуть періоди своєчасного сповіщення про ситуації, які можуть призвести до збитків, і ризик-менеджери повинні проконсультуватися зі своїми брокерами щодо того, як краще керуватися цими вимогами. Більше того, потенціал для побічних ефектів від кризи є величезним, і ключовим висновком для компаній є те, що необхідно придбати відповідне покриття напередодні наступної кризи.

Ми розуміємо, що майже всі, хто брав участь у цьому опитуванні, з лютого 2022 року вжили нових заходів для боротьби з політичними ризиками та політичним насильством. Визначаючи пріоритетність страхових ризиків, необхідних для безпечного ведення свого бізнесу, 57% респондентів вказали на політичне насильство, тоді як 47% проголосували за ширше страхування політичних ризиків, включаючи політичне насильство та інші небезпеки, такі як експропріація, обмеження експорту/імпорту, неконвертованість валюти тощо. 44% компаній знають про Багатостороннє агентство з гарантування інвестицій (MIGA), Американську корпорацію з фінансування міжнародного розвитку (DFC), UK Export Finance, PricewaterhouseCoopers подібні державні експортно-кредитні агентства здатні пропонувати страхування політичних ризиків у кожному конкретному випадку, і 30% з них уже скористалися цими можливостями.

Респонденти

68 респондентів

Галузь, у якій працює компанія

25%

Агропромисловий комплекс та харчова промисловість

16%

Банківські та фінансові послуги

15%

Професійні послуги

15%

Роздрібна та оптова торгівля, електронна комерція

Енергетика - 13%

Гірничодобувна промисловість, металургія – 7%

Транспорт та логістика – 10%

Машинобудування – 4%

Споживчі товари/товари повсякденного вжитку – 9%

ІТ/програмне забезпечення (продукти та аутсорсинг) – 4%

Телекомунікації – 1%

Інше – 25%:

- ✓ Медичні прилади
- ✓ Охорона здоров'я
- ✓ Фармацевтика
- ✓ Некомерційна
- ✓ Освітні, культурні, гуманітарні обміни, міжнародна технічна допомога
- ✓ Виготовлення профілів ПВХ
- ✓ Будівництво
- ✓ Паливо

Чи застраховані ваші активи від ризиків, пов'язаних з війною, починаючи з 24 лютого 2022 року?

73%

Ні

21%

Так

Інше – 6%:

- ✓ Зараз немає потрібної пропозиції на страховому ринку
- ✓ Частково (тільки склад)

Чи були застрахованими ваші працівники станом на 24 лютого 2022 року?

Так

Ні

Інше – 13%:

- ✓ Частково так, але покриття обмежене
- ✓ Ризики, пов'язані з війною, є виключенням

Чи було ваше страхування припинено або обмежено, починаючи з 24 лютого 2022 року?

Ні

Так

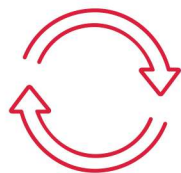
Інше – 18%:

- ✓ Лише страхування регіонального директора
- ✓ Медичне страхування працівників, які виїхали за кордон, було обмежено, а потім припинено
- ✓ Частково так, покриття обмежене, напр. транспортні збитки тощо.
- ✓ Не були застраховані

Чи поновлювали ви поліс страхування після 24 лютого 2020 року?

59%

28%

Так

Ні

Чи задоволені ви поточним страховим покриттям?

✓ Так – 53%

✓ Ні – 32%

Інше – 15%:

- Задоволений лише частково, оскільки воєнні ризики не покриваються
- Тільки медичним страхуванням

Інше – 13%:

- ✓ Це питання знаходиться на розгляді
- ✓ Оновлення відбувається щорічно
- ✓ Так, але без покриття воєнних ризиків. Страхування майна обмежене залежно від місця розташування цього майна
- ✓ Більшість полісів, не всі
- ✓ Тільки медичне страхування

Яка сума страхового ліміту необхідна, щоб бути корисною Вашому бізнесу?

26,5%

>20 млн дол. США

22%

1 – 5 млн дол. США

19%

5 – 20 млн дол. США

50,000 – 250,000 дол. США – 12%

декілька мільярдів дол. США – 7%

< 50,000 дол. США – 6%

250,000 – 500,000 дол. США – 6%

0,5 – 1 млн дол. США – 1,5%

Якого виду збитків/втрат зазнала ваша компанія з 24 лютого 2022 року?

60%

Труднощі з логістикою (транспорт)

54%

Переривання бізнесу

49%

Переривання бізнесу через небезпечні умови (нездатність працювати через небезпечні умови)

47%

Пошкодження майна

Умове переривання бізнесу (пошкодження/втрата ключового клієнта та/або постачальника) – 32%

Вимушена відмова від місця розташування бізнесу – 29%

Труднощі зі зберіганням продукції (складами) – 26%

Особиста травма – 21%

Інше – 10%:

- ☑ Наразі немає даних
- ☑ Зниження продажів у 2023 році
- ☑ Інші умовні та спорадичні переривання
- ☑ Вимушені формувати значні резерви для потенційних збитків
- ☑ Переведення співробітників компанії на віддалений режим роботи
- ☑ Жодного

У яких категоріях ви зазнали втрат, викликаних політичними ризиками в Україні?

54%

Переривання бізнесу (втрата прибутку/додаткові витрати) внаслідок фізичного пошкодження

47%

Неможливість конвертувати або вивести кошти з країни (неконвертованість валюти)

35%

Фрустрація контракту (непоставка/невідшкодування) через обставини непереборної сили

34%

Були змушені відмовитись від майна/товарів (вимушена відмова) та/або не знаєте їхнього статусу та не можете отримати доступ до них через безпекову ситуацію

Політичне насильство/пов'язане з війною пошкодження майна на місці постійного розташування – 28%

Політичне насильство/пов'язане з війною пошкодження транзитних товарів – 15%

Арешт майна російським урядом (запасів, обладнання або всієї компанії) на місці постійного розташування або під час транзиту – 9%

Чи були пошкоджені ваші активи з 24 лютого 2022 року?

Без пошкоджень

Так, частково пошкоджені

І пошкоджені, і знаходяться під окупацією

Активи знаходяться під окупацією

В якій частині України відбулися втрати?

Північ (Житомирська, Київська, Полтавська, Сумська, Черкаська, Чернігівська області)

Південь (Вінницька, Кіровоградська, Миколаївська, Одеська, Херсонська області, Автономна Республіка Крим)

Схід (Запорізька, Дніпропетровська, Донецька, Луганська, Харківська області)

Чи змогли ви оцінити свої пошкодження?

50%

Так

31%

Ні

→ Яких приблизних загальних/часткових збитків зазнав ваш бізнес в Україні з 24 лютого 2022 року?

- ☑ < 50,000 дол. США – 23%
- ☑ 50,000 – 250,000 дол. США – 23%
- ☑ 1 – 5 млн дол. США – 15,5%
- ☑ Понад 20 млн дол. США – 15,5%
- ☑ 250,000 – 500,000 дол. США – 15%
- ☑ 5 – 20 млн дол. США – 8%

Інше – 19%:

- ☑ Частково, лише на підконтрольних уряду територіях
- ☑ Оцінка ще не завершена

Чи знаєте ви, що Американська корпорація з фінансування міжнародного розвитку (DFC), Багатостороннє агентство з гарантування інвестицій (MIGA), UK Export Finance, PricewaterhouseCoopers та подібні урядові експортно-кредитні агентства пропонують страхування політичних ризиків на індивідуальній основі?

56%

Ні

44%

Так

Неможливість придбати який вид страхування є перешкодою для ваших нових інвестицій, реінвестування або розширення інвестицій:

44%

Переривання бізнесу в результаті політичного насильства

43%

Валютна неконвертованість

43%

Політичне насильство (фізичне пошкодження майна)

Кредитне/торгове фінансування – 29%

Вимушена відмова від активу (без фізичних збитків, відмова через безпекову ситуацію) – 28%

Конфіскація, експропріація, захоплення майна російським урядом – 19%

Інше – 19%:

- ✓ Міжнародне страхування
- ✓ Страхування воєнних ризиків
- ✓ Відсутність воєнних райдерів або додаткового страхування життя та здоров'я співробітників-експатів
- ✓ Немає перешкод для інвестицій

Будь ласка, вкажіть, що з наведеного для вас важливіше:

53%

Покриття політичного насильства/війни за пошкодження активів, які перебувають на місці постійного розташування

46%

Обидва варіанти

1%

Покриття політичного насильства/війни за пошкодження активів, які перебувають в дорозі

В рамках страхового ринку, яке страхування є найбільш важливим для вашого бізнесу

57%

Страхування політичного насильства (фізичне пошкодження від війни)

49%

Страхування майна (невоєнні ризики)

43%

Більш широке страхування політичних ризиків

37%

Страхування переривання бізнесу

30%

Кредитне страхування/торгове фінансування

Стандартне і додаткове страхування відповідальності – **22%**

Страхування компенсації працівників/відповідальності роботодавців – **19%**

Страхування внутрішніх морських вантажів від воєнних небезпек – **16%**

Страхування океанських вантажів від воєнних небезпек – **15%**

Виконавчий ризик (помилки та бездіяльність директорів/відповідальних працівників) – **15%**

Страхування океанських вантажів, що транспортуються по воді в мирний час – **12%**

Страхування внутрішніх морських вантажів (транспортування транзитом по суші) в мирний час – **10%**

На Ваш погляд, яких заходів повинен вжити страховий ринок зараз для підтримки Вашого бізнесу в Україні?

- ☑ Запровадити комплексне страхування від воєнних ризиків як для іноземних, так і для вітчизняних підприємців за участю всіх зацікавлених сторін, включаючи країни G7, ЄС та інші.
- ☑ Класифікувати ризики, визначити ймовірність виникнення конкретних ризиків та встановити відповідні параметри страхування за територіальним принципом.
- ☑ Запропонувати доступне торгове страхування.

Що повинен зробити страховий ринок, щоб убезпечити Ваш бізнес після війни?

- ✓ Запровадити страхування проблемних заборгованостей для приватного сектору.
- ✓ Відновити страхування майна та страхування переривання бізнесу, зокрема ризиків пошкодження майна та товарів у дорозі під час воєнних дій.
- ✓ Забезпечити доступне страхування від комерційних і некомерційних ризиків, таких як політичне насильство та неконвертованість валюти.
- ✓ Гарантувати торгове фінансування.
- ✓ Запропонувати спеціальні рішення/комплексні пакети медичного страхування для поранених на війні працівників та працівників, які повернулися з полону.

КОНТАКТНІ ДАНІ

Ганна Бузницька

Молодший менеджер з питань стратегічного розвитку

hbuznytska@chamber.ua